תנו רבנן [א] [א]חרסן של זב וזבה פעם ראשון ושני טמא שלישי טהור [ב]במה דברים אמורים שנתן לתוכו מים אבל לא נתן לתוכו מים אפילו עשירי טמא רבי אליעזר בן יעקב אומר [ב]שלישי אע"פ שלא נתן לתוכו מים טהור [ג]מאן שמעת ליה דאמר מין במינו לא בטיל רבי יהודה ורמינהו [ד][ד]פשתן שטוואתו נדה מסיטו טהור ואם היה לח מסיטו טמא משום משקה פיה רבי יהודה אומר אף הרוטבו במים טמא משום משקה פיה ואפילו טובא אמר רב פפא שאני רוק דקריר: נתערב בדם הפסולין ישפך לאמה: במאי קמיפלגי אמר רב זביד בגוזרין גזירה במקדש קא מיפלגי דמר סבר גוזרין ומר סבר לא גוזרין רב פפא אמר דכולי עלמא גוזרין והכא בדם התמצית מצוי לרבות על דם הנפש קא מיפלגי מר סבר שכיח ומר סבר לא שכיח בשלמא לרב פפא היינו דקתני נתערב בדם הפסולין ישפך לאמה (או) בדם התמצית ישפך לאמה אלא לרב זביד ליערבינהו וליתנינהו קשיא: **מתני'** [י]דם תמימים בדם בעלי מומין ישפך לאמה כוס בכוסות רבי אליעזר אומר אם קרב כוס אחד יקרבו כל הכוסות וחכמים אומרים [ה]אפילו קרבו כולן חוץ מאחד מהן ישפך לאמה הניתנין למטה שנתערבו בניתנין למעלה רבי אליעזר אומר יתן למעלה ורואה אני את התחתונים מלמעלן [ב] כאילו הם מים ° ויחזור ויתן למטה וחכמים אומרים [י]ישפך לאמה [ו]ואם לא נמלך ונתן כשר

חרסן [ג] **של זב וזבה.** עביט של מי רגלים ונשבר וחרסיו בלעו ממי רגלים [ד] הזבים והן מטמאין במשא שאע"פ שנבלעו טמאים כדתנן במסכת כלים (פ"ט מ"ה) ומייתי לה בגמרא דנדה (נד.) חרסן [ג] שבלעו משקין טמאין ונפלו לאויר תנור התנור טמא שסוף משקה לצאת בהיסק התנור: **פעם ראשון ושני.** כבסו ב' פעמים טמא שעדיין לא פלטו ממי [ה] רגלים שבו והן אחד ממעייני הזב [ו]: **ג' טהור.** משנתן לתוכו מים שלשה פעמים טהור שפלטו מי הרגלים הנבלעין בו: **אבל לא נתן לתוכו מים.** אלא מי רגלים של אדם טהור להוציא את של זב הנבלעים בו טמא דמין במינו לא בטל: ופרכינן **מאן שמעת ליה דאמר מין במינו לא בטל רבי יהודה.** ושמע מינה מאן ת"ק דרבי אליעזר בן יעקב ר' יהודה היא וקאמר דמשקין הנבלעין בחרס בתלתא זימני פלטי: **ורמינהו פשתן שטוואתו נדה מסיטו טהור.** שהרי יבש הרוק ומשיבש אינו מטמא כדאמר במסכת נדה (דף נו.) מוכי [ז] ירוק כעין לקיקה: **ואם היה לח (היה) מסיטו טמא.** שהרוק הלח מטמא במשא: ה"ג **ר' יהודה אומר אף הרוטבו במים טמא משום משקה פיה** בתוספתא דמסכת טהרות. אף המלחלחו במים לאחר שיבש חוזר הרוק להיות לח מחמת המים וטמא משום משקה פיה: **ואפי' טובא.** אפי' כבסו פעמים הרבה קאמר טמא: **שאני רוק דקריר.** טריסטריט"ש [ו] בלע"ז נכנס בפשתן בחזקה וקשה לצאת אבל מי הרגלים לא בליעי בחרס כולי האי: **בגוזרין גזירה במקדש פליגי.** אם עושין סייג בקדשים להרחיק מן העבירה ולא חיישינן להפסד קדשים שלא יפסיד את אלו בשביל סייג לאחרים קמיפלגי: **ת"ק סבר גוזרין.** הילכך נתערב דם כשר בדם פסול או בדם התמצית ואף על פי שאין פסול ולא בתמצית כדי לבטל את הכשר ישפך לאמה גזירה דילמא אתי לאכשורי נמי היכא דיש בדם הפסול או בדם התמצית כדי לבטל את הכשר והאי דלא גזרינן הכא [ח] בנתערב בדם הבהמה או בדם החיה משום דחולין בעזרה לא שכיחי אבל פסולין שכיחי וכן תמצית שכיח דרבה על [ט] הנפש. ורבי אליעזר סבר אין גוזרין חשו [י] חכמים שלא להפסיד קדשים מחמת גזירה הילכך עד שיהא מן הפסול כדי שאילו היו מים לא היה ניכר דם הכשר בו מכשרינן ליה לזריקה: ה"ג **רב פפא אמר דכ"ע גוזרין והכא בדם התמצית מצוי כו': דכ"ע גוזרין.** דלא חשו להפסד קדשים ובנתערב בדם הפסולין דמילתא דשכיחא הוא לא פליג רבי אליעזר אלא בנתערב דם [יא] התמצית לחוד פליג ומשום דקא סבר דם התמצית של בהמה אינו מצוי להיות רבה על דם הנפש הילכך אמאי נגזור הוה [יב] ליה כנתערב בדם חולין דלא גזרינן ביה מידי משום דלא שכיח ות"ק סבר פעמים שהוא רבה על דם הנפש הילכך גזרינן ביה היכא דלא רבה אטו היכא דרבה ומיהו אם לא נמלך ונתן כשר דגזירה בעלמא הוא: **בשלמא לרב פפא.** דאמר לא פליג רבי אליעזר ברישא משום הכי לא עריב ותני להו ישפך [יג] דבסיפא פליגי ורישא דברי הכל: **אלא לרב זביד ליערבינהו וליתנינהו.** נתערב בדם הפסולים או בדם התמצית ישפך לאמה קשיא: **מתני' דם** [יד] **תמימים בדם בעלי מומין.** מילתא דשכיחא היא ויִשפוך לאמה גזירה שמא [לא] [טו] ירבה עליו ויכשירוהו: נתערב כוס של דם בעלי מומין בכוסות של כשרין ואינו ניכר: **דמים הניתנין למטה.** מן החוט שנתערבו בדם חטאת שניתן למעלה: **רבי אליעזר אומר יתן למעלה.** מתנות חטאת ואף על פי שהתחתונים מעורבין בו הואיל ואינו מתכוין [טז]: **התחתונים למעלה.** רואה אני אותן כאילו הן מים. ומפני שמצוה להקדים עליונים לתחתונים כדאמר בפרק כל התדיר (לקמן דף פט.) שיהו כל החטאות קודמות לעולות [יז]: **יתן למעלה.** תחילה ואח"כ למטה ונתינת מטה תעלה לו לשפיכת שירים של חטאת ולהתחיל [יח] מתנות עולה: **ישפך לאמה.** דלית להו רואין ואין מעלין בתחתונים בשביל להכשיר העליונים: **ואם לא נמלך ונתן כשר.** העליון דהא ניתן ממנו למעלה [יט]:

הניתנין

שלישי טהור. מכאן מייתי רבינו תם ראיה בפרק שני דמס' ע"ז (דף לג:) גבי כסי פעם ראשון ושני אסור שלישי מותר דמיירי בהלכה לאחר ששתה בו העובד כוכבים דומיא דהכך דהכא ולא כמו שפירש רש"י דמיירי כששתה בו העובד כוכבים מתחלתו פעם ראשון ושני קודם ששתה בו ישראל כלל ודוקא כלי חרס הוא דבעי הדחה שלשה פעמים אבל כוסות של עץ או של כסף אפילו בחד זימנא סגי: **רבי** אליעזר בן יעקב אומר כו'. מכאן ראייה לר"ת דמין במינו בטיל [כ] דקיי"ל [ו] משנת ר' אליעזר בן יעקב קב ונקי [ז]:

אף הרוטבו במים טמא. פירוש מלחלחו במים וא"ת כי לא רוטבו נמי הא תנן בפרק דם נדה (נדה דף נד:) ואם יכולין להשרות ולחזור לכמות שהיו מטמאין לחים ומטמאין יבשים ועוד מאי טעמייהו דרבנן וי"ל האי [כא] דקתני התם וכמה שרייתו בפושרין מעת לעת והכא בדלא הדר מעת לעת הילכך יבש טהור ומיהו נראה דרבי יהודה לאו איבש דרבנן קאי אלא אלח ולאשמועינן דאינו יוצא מטומאה ע"י שרייה אפי' במים טובא וכן משמע בתוספתא דקאמרי [כב] רבנן אף זה משנתנו לתוך מים ורכו עליו טהור:

במאי קמיפלגי אמר רב זביד בגוזרין גזירה במקדש קמיפלגי. ואם תאמר מאי קשיא ליה במאי קמיפלגי לימא דפליגי ברואה אני דר' אליעזר מכשיר לזרוק משום דאמרינן רואה אני דם הפסולים ודם התמצית כאילו הם מים ורבנן אסרי דלית להו רואה אני ואסור לזרוק דם פסולין למזבח וכי האי גוונא פליגי בסיפא גבי ניתנין למעלה שנתערבו בניתנין למטה והיינו טעמא נמי דמתן אחת במתן ארבע ויש לומר דלא משמע ליה דפליגי בהא מדלא פירש רבי אליעזר דמכשר משום דרואה אני כדמפרש בסיפא אלא ודאי הני רבנן דהכא אית להו רואה אני וטעמייהו משום גוזרין תדע מדאיצטריך למיתני הך בבא כלל והיא דדם בעלי מומין דהשתא בניתנין למעלה ולמטה שניהם כשירים לא אמרינן רואה אני בדם פסולין מיבעיא ואי משום רבי אליעזר דאפילו בדם פסול אית ליה רואה אני הוה ליה לרבי אליעזר לפרושי בהדיא ועוד נראה כמו שפירש [כג] לעיל (דף עו: ד"ה בדם) גבי בדם הבהמה או בדם חיה דבחולין ובפסולין ובתמצית מודו כולי עלמא דשרי לשם מים ולא אסרי אלא במידי דהקרבה כגון ניתנין למעלה בניתנין למטה ומתן אחת במתן ארבע דכיון דשניהם דמים כשירין אין לנו להתיר לשנות בדם כשר לזורקו על המזבח אפילו לשם מים כדי להכשיר את העליונים אבל בחולין ופסולין לא [כד] חייש אי שרי לזורקן לשם מים עם הכשר כיון דיש בילה אם כן על כרחין טעמייהו משום גוזרין [כה] אבל בחולין ובדם חיה דלא שכיחי בעזרה לא גזרי:

הכי גרסינן דמר סבר גוזרין. אם נפרש דגזרינן היכא דלאין בדם הפסולין כדי לבטל הכשר אטו היכא דיש בו כדי לבטל קשה דאם כן ניפלוג רבי יהודה בהא [כו] דאמר אין דם מבטל דם וכי האי גוונא פריך לקמן (דף פא.) גבי הניתנין בפנים שנתערבו בניתנין בחוץ ויפלוג נמי רבי אליעזר בהא אלא הכא גזרינן דילמא אתי לאכשורי דם הפסולין לזריקה בעינייהו וכן דם התמצית והך גזירה שייכא אפילו לרבי יהודה [כז] וכן פירש בקונטרס לעיל על משנה זו והא דלא גזרינן בדם הבהמה ובדם החיה משום דבההוא לא אתי למיטעי לאכשורי בעיניה ומיהו לרב פפא דאמר בדם התמצית מצוי לרבות על דם הנפש קמיפלגי אי אפשר לומר כן דעל כרחין גזר היכא דלא רבה אטו היכא דרבה והך גזירה ודאי לא שייכא לר' יהודה [כח] משום דמינו הוא:

רב פפא אמר דכולי עלמא גוזרין. כן כתוב בספרים ור"ת מצא בספר ישן דכולי עלמא אין גוזרין ומפרש אין גוזרין דילמא אתי למיזרקיה בעיניה דבהא לא אתי למיטעי והא דאסרינן בפסולין גוזרין מיעוט אטו רוב ומודה בהא ר"א משום דשכיחי ופי' זה משובש וסוגיא זו משובשת וגירסת הספרים עיקר: [ס] **אמר** לו ר"א הרי הוא עובר על בל תגרע. לא ס"ד דר' אליעזר שיקשה לו ר' יהושע מבל תוסיף משום [כט] דרואה אני כאילו הוא מים ור' אליעזר שהשיבו לפי דבריו של רבי יהושע השיבו דלית ליה טעמא דרואה [ל] אני לשם מים: **תנן** התם במסכת פרה צלוחית שנפל לתוכו מים כל שהוא בו'. חומרא דמי חטאת הוא דמדאורייתא [לא] בטל ברובא:

עין משפט נר מצוה

נח א ב מיי' פי"ב מהל' מטמאי משכב ומושב הלכה ח:

נט ג מיי' שם הלכה כ:

ס ד ה מיי' פרק ג מהלכות פסה"מ הלכה כג:

סא ו מיי' שם הלכה יא:

סב ז מיי' שם הלכה יב:

מוסף רש"י

משום משקה פיה. שהיא לריכה לפתות החוט תמיד ברוק (כתובות סא.). דקריר. לקמן (נח.) גבי כסף חטאת דקריר פירש"י, טרישטרי"ט בלע"ז מתוך שהגשר עב נכנס בתוך השומן בעומקו: ובמנחות (פב.) גרסי' דקריר, ופירש"י טרשטיש"ט ונכנס הבלוע לתוכו מאד:

שיטה מקובצת

בגוזרין גזירה במקדש קמיפלגי. לר"ת ודאי אצטריך טעמא דלאו גזרין, דאי הוה גזור כרבנן א"כ הוי ליה למימר ישפך לאמה אע"ג דלית ליה רואין, אבל הא קשיא לרבנן למה לי טעמא דגזרין [והא] לית להו רואין מידי דהוי אניתנים למעלה שנתערבו בניתנים למטה דהתם לא שייך גזירה ואפ"ה אסרי רבנן משום דלית להו רואין. וי"ל דדוקא גבי כשרין שנתערבו בכשר לא אמרינן רואין ואין לזרוק דם הכשר אלא במקום הראוי לו כיון שפסול כשר [illegible] מקום לזורקו אין לשנות מקומו כדי להכשיר השני אפי' ע"י רואין, אבל הכא שנתערב בפסולים אפי' רבנן מודו דאמרי רואין אי לאו משום גזרין. מיהו בדם חולין לא גזרין כיון דלא שכיח בעזרה כמו דם פסולין, ובסיפא דפסיל נמי גבי דם בעלי מומין היינו משום דכ"ע מודו משום דמאיסי. וי"ל דדוקא בכשרים כשרים [illegible] מנות וזריקתן למטה המעכבן מלומר רואין כאלו הן מים, וכן גבי עולה [illegible] מנות [illegible] מעכבת מלומר רואין [illegible] להקטירן, אבל גבי דם פסולין [illegible] לא מכילה ולא כזריקה הילכך אפי' לרבנן אמרי רואין, הילכך [illegible] טעמא ליתר לרבנן משום גזרין. [illegible] (עולה) [illegible] רואין, יגבי בעלי מומין אע"ג דלית [illegible] מ"מ [illegible] לא צריך לאסור ע"י רואין: רב פפא אמר כו'. ולית ההיא לרבנן דפסלי בי איכא רוב הפסול או רוב דם התמצית, משום דסברי דם מבטל דם. אבל לרבי יהודה דאמר אין דם מבטל דם אפילו יש רוב דם התמצית שמעורבת בדם הנפש כשר [illegible] ומאי גוזרין [illegible] לר' יהודה. וי"ל דגם לר' יהודה גוזרין שמא יתן כולו מדם התמצית. [illegible] מאי קאמר בדם התמצית מצוי לרבות על דם הנפש קמיפלגי, [illegible] טעמא משום דגוזרין [illegible]. וי"ל [illegible] בדם התמצית מצוי לרבות על דם הנפש קמיפלגי, מר סבר מצוי [illegible] להכשיר [illegible] דם התמצית [illegible] לרבות [illegible] ע"י רוב אתי לכשיר בעיניה [illegible], [illegible] לא הוי גזירה [illegible], וכן צריך לפרש לעיל גבי בגוזרין גזירה במקדש קמיפלגי לרבי יהודה: תוד"ה ה"ג בר והך גזרה [illegible] לא שייכא לר' יהודה דאמר אין דם מבטל דם [illegible] אלא [illegible] ניש: ד"ה אמר לו בר ר"א [illegible] ר' יהושע השיבו בו'. נ"ב ול"נ דלפי דבריו [illegible] ומה שהשיבו לו לא נאמר כל תוסיף אלא בכוסות בעצמו, ר"ל [illegible] אין ניכר [illegible] לשם זריקת דם של מתן [illegible] כמוסיף על דברי תורה אלא לגבי זריקת דם של מתן ד' צריך וזהו לשם מים, דאי לא תימא הכי מאי קשיא ליה מבל תגרע יותר מבל תוסיף, וכמו שיאמר דלא נאמר כל תוסיף אלא בעצמו כן יאמר על כל תגרע, אלא ודאי כמו כן הוא כדפרישנא (תוס' ר"פ בישן): ד"ה הבן בר חו"ש"א רבי חשאה הוא בו'. נ"ב ול"נ [illegible] דאין יכול לאסור, מ"מ הוא עצמו אין נעשה כמבטל ולעולם עומד במקום עצמו כל מקום שהיה, [illegible] להפליג [illegible] כמבטל לפי [illegible] טעם משום [illegible] לענין לא יאכל וזה לא שייך הכא [illegible] מדאורייתא נמי האי (תוס' ר"פ בישן):

מסורת הש"ס

א) תוספ' לטהרות פ"ה ה"ג, ב) עי' ירושי' תרומות פי"א ה"ד, ג) יבמות פב. מנחות כב: כג: חולין נח: לט: ק., ד) תוספתא טהרות ספ"ל, ה) זבים פ"ה מ"ג, ו) עירובין סב ושי"נ, ז) [ועי' תוס' חולין לג. ד"ה אמר רבא], ח) שייך לדף שאח"ז.

גליון הש"ס

מתני' ויחזור ויתן למטה. עיין לעיל דף עו ע"ב תוד"ה ולי:

לעזי רש"י

טרישטרי"ט טרישטריש"ט. מחלחל.

שינויי נוסחאות

אן גי' ש"מ תנן התם חרסין. וכ"ה בד"ו דפ"ע וש"מ. ותוספת מוטעה הוא (וקי"ם). דלתו משנה כסוס תקוס: בן צ"ל למעלן (יב"ש): גן חרסין (שמכ"י): דן צ"ל רגלי הזב והן כו' (שמכ"י): הן ממי (בחח"י): ון צ"ל ובי (ש"מ): זן פי' מתלחל (יעב"ץ רש"ש): חן צ"ל הכי (ש"מ): טן צ"ל על דם הנפש (ש"מ): ין צ"ל דחשו (ש"מ): יאן צ"ל בדם (ש"מ): יבן צ"ל דהוה (ש"מ) [ובכתבי"י כלפנינו]: יגן תיבת ישפך נמחק (ש"מ בחח"י): ידן בכתב"י של רש"י לעיל עמ' ע"א נתלאו שני דיבורים הפירים כאן, דם בדם בעלי מומין ישפך לאמה. ובהא לא פליג ר' אליעזר דעבר בזריקתו משום לא תקריבו: נתערבו כוסות בכוסות. כוס דם בעל מום בכוס דם כשר שאין ידוע איזהו כוס כשר. ולמגס בכתב"י של רש"י כאן ליתא כפירש"י שלפנינו: טון תיבה לא ליתא בכתבי' דפס"י. ועי' תוס"ק [ועי"ד רש"י לעיל ד"ה גורמין] שהכריח כגי' הישנה: טזן מתכוין לתת התחתונים כו' כצ"ל ומצ"ל (ש"מ): יזן לעולות יתן כו' הצ"ל (צ"ק): יחן צ"ל ולתחילת (יעב"ץ): יטן בש"מ נוסף דסברי יש בילה ויחזור ויתן למטה: כן בטיל ברובא דאורייתא דקאמר הכא שלישי אע"פ שלא נתן לתוכו מים טהור וקיי"ל משנה כו' כצ"ל (ש"מ): כאן צ"ל הא קתני (ש"מ צ"ק): כבן דקאמרי ליה רבנן (ש"מ): כגן צ"ל שפירשתי (שמכ"י): כדן לא חיישינן אי שרינן כצ"ל (שמכ"י): כהן גוזרין גזירה במקדש אבל (ש"מ): כון צ"ל נמי בהא (באר"מ): כזן בש"מ נוסף דאמר אין דם מבטל דם. ועי' בלות שלמה: כחן הגוסת שלפנינו "משום דמינו הוא" הוא תכה"ז [שמקן נוסף דפריי שהיה כתוב משום דמאיסי], צ"ל לר' יהודה דאמר אין דם מבטל דם כצ"ל והפ"ד (בש"מ כ"ב וזה וחב"ב), ולח"כ חסר דיטל אחד: ומר סבר אין גוזרין. דמכשיר, והאי דלא פליג בסיפא בנתערב בדם בעלי מומין, בההיא מודה משום דמאיסי הס"ד (ש"מ בש"מ כ"ב וח"כ): כטן משום דס"ל לר"א דרואה אני כאילו הוא מים, והא דלא השיב לו ר"א כן לפי שהשיבו לפי דבריו של ר' יהושע דלית ליה טעמא דרואה אני לשם מים כצ"ל (ש"מ): לן צ"ל דרואה (ש"מ): לאן דמדאורייתא מין במינו בטל ברובא (ש"מ):

ליקוטים

תו"ד חרסן של זב וזבה כו' טמא. [פירש"י כמני שסוף משקה לצאת בהיסק התנור, ולכאורה קשה דהא פליגי בה ר' יוחנן ור"ל בפרש"י נדה דף ס"ב דר"ל הוא דסבר דחרסין שבלעו משקין של זב לא חשיבא טומאה בלועה הואיל ויכולה לצאת ע"י היסק, אבל ר' יוחנן סבר דדוקא אם הוסק ויצאו המשקין, הא לאו הכי טהור דהו"ל טומאה בלועה, ואמאי מפרש רש"י הכא כר"ל דטמא לפי שסוף משקה לצאת ושביק ר' יוחנן דהלכתא כוותיה. אבל לק"מ, דבתר הכי מסיק התם רב פפא דבהרא הא דהיכא דיכול לצאת ודקפיד עליו להוציאו דברי הכל טמא אע"פ שלא יצא ע"ש. והכא כיון דחוזן דמכבסו בוכח דמקפיד עליו וטמא לכו"ע כיון שיכול לצאת ע"י היסק, ועי' רש"י דבשלישי טהור שבפר הפליט הכל. לא קשיא ממאי דאמרינן (עי' דף לי"ד ע"א) התורה העידה על כלי חרס שאינו יוצא מידי דופנו לעולם, דהתם כשבלע בחמין. ובה שפירש"י שנשבר הכלי, טעמו דאל"כ היכי תני טהור, דמשמע טהור לגמרי, ואם הכלי שלם מה בכך שפלט כל הבלוע, סוף סוף הכלי טמא ממגע זב, משי"ה הוצרך לפרש שנשבר וכלי חרס נשברו טהרו, ומה שפירש"י דמין במינו לא בטל וא"כ פשטא דלית הלכתא כוותיה אלא כראבי"י דאפילו בכבסו מני רגלים ג' פעמים הרי הוא טהור וכפירש"י והתם. כך פירש הר"ש בפירקין דמייתי לה (ופסקי ד"ש טהרות פ"ה):